

Részletes ismertető az Olvasás 3. osztályosoknak tankönyvről

(FI-501020301/1; FI-501020302/1; FI-501020303/1, FI-501020304/1)

A tankönyv koncepciója

Az olvasókönyv fejlesztésének elsődleges célja az volt, hogy a különböző módszertani iskolák és alkotó műhelyek eredményeinek figyelembevételével, azok szemléletére, tapasztalataira, tanulságaira támaszkodva szintézisre épülő, a kommunikációs készségfejlesztést az egyik legfontosabb fejlesztési területnek tekintő új tankönyvcsalád szülessen.

Az 3. évfolyam legfontosabb feladata **az olvasási rutin kialakítása és az értő szövegolvasás alapozása**. Az első olvasási élmények meghatározóak az olvasóvá válás, az olvasással kapcsolatos pozitív viszonyulások kialakulásának folyamatában. Az anyanyelvi nevelés területeit arányosan kell fejleszteni, s el kell érni, hogy a különböző területek képességfejlesztése és ismeretanyaga egységet alkosson.

A tankönyv azt a folyamatot támogatja, melynek során a gyermeknél kialakul az olvasási rutin, és az olvasás technikai folyamatának elsajátítása után **előtérbe kerül a megértés és a szövegek összetettebb elemzése. Az olvasástechnikai feladatok helyét átveszik az olvasásstratégiai technikák megismerése és alkalmazása, és a szöveg mélyebb rétegeiben történő elmélyülés**. Természetesen a **szókincsfejlesztés, a beszédtechnikai gyakorlatok**, a fokozatosan növekedő szöveghossz és a beépített olvasási gyakorlatok az olvasástechnika fejlesztését hivatottak szolgálni háttértámogatásként.

Az olvasás-szövegértés fejlesztési folyamatát több oldalról segíti a könyv szerkezete is: **RJR-technika, olvasásstratégiai eszköztár, többszintű szókincsfejlesztés**, saját élmények ütköztetése, alkalmazás, gyakorlás az új ismereteknél.

Bizonyos szövegeket megállókkal tagoltunk, a korábbi gyakorlatnak megfelelően. A megállókhöz az adott részhez kapcsolódó szövegfeldolgozó kérdéseket társítottunk. A leckéhez kapcsolódó olvasmányok mellett gyakran egyéb olvasmányokat pl. ismeretközlő szövegeket olvashatnak a gyerekek (pl. differenciáló jelleggel **Értem a szöveget** típusú olvasmányok a munkafüzetekben vagy ún. „**ütköztetők**” az olvasókönyvben).

A kötetet úgy alakítottuk ki, hogy a sorok hossza olvasáshigiéniai és vizuáلتipológiai szempontból a legmegfelelőbb legyen a korosztály számára. Az A/4 méretű könyv valójában egy A/5 tükörméretű szöveghosszúságot foglal magában, a széles

margót pedig koncepcionálisan képes és szöveges szómagyarázatokra, az **olvasókártyák** mint memóriafogasok, hívóképek szerepeltetésére alakítottuk ki.

A kötet összeállításánál fontos szempont volt az olvasás fogalmát **a megértés, a funkcionális olvasás irányába bővíteni**: szem előtt tartani, hogy az olvasás az írott szöveg megértése, használata és megítélése az ember céljainak elérése, tudásának fejlesztése és társadalmi részvétele érdekében történik, és az olvasókönyvek feladata ennek alapozása. Ezért a szépirodalmi szövegeken túl egyéb szövegtípusba tartozó szövegeket is olvastatunk a gyerekekkel, táblázatokat értelmezünk, plakátokat, mozijegyet stb., ahogyan a tanulás tanulásának is megkezdjük az előkészületeit. A **Mit és hogyan olvass? (Ok. 13-18.o.) ennek a folyamatnak a modelljét mutatja be.**

A tankönyv felépítése

Az I. kötet 3 fejezetre tagolódik:

1. Ismét együtt! Ismételjünk!
2. Mit és hogyan olvass?
3. Mesék állatokról

A II. kötet 6 fejezetre tagolódik:

1. Varázslatos mesék
2. Időbolt
3. Mese és monda határán
4. Mondák
5. Titkaim
6. Olvasni jó!

A kötet szerkezet kialakításánál fontosnak tartottuk az olvasásstratégiai alapozást, a fokozatosságot és egy téma több oldalról történő megközelítését.

A harmadik olvasmányok zöme **a mesék jellemző jegyeivel** ismerteti meg a gyerekeket. Az **I. kötet** túlnyomó részt **állatmesékkel** foglalkozik. Az állatmesék is tematikus blokkokban szerepelnek (pl. a főszereplő nyúl, macska, kutya stb.).

A **II. kötetet** több tematikus egységre bontottuk. Ezek közül az első, a **Varázslatos mesék** foglalkozik a népmesék világával. A 2. osztályban már elkezdett alapozást folytatjuk, és a mesék jellegzetességeit javarészt **tündérmeséken** keresztül rendszerbe foglaljuk. Így felfedezik a gyerekek a mesekezdő és befejező formulákat, a mesei kifejezéseket, a meseszámokat és bővítik a mesék állandó szereplőinek körét.

Nem direkt módon, hanem közvetve, felfedeztetéses módszerrel egyre több és több olyan elemet ismernek fel a gyerekek, amelyek a népmesékre jellemzők. Ehhez kialakítottuk az **Olvasókártyákat**, melyek a legfontosabb mesei attribútumokat, szereplőket, fordulatokat hivatottak egy-egy szimbólummal behívni. Ezekből a mesék vázlatlánca is kirakható, s a már megismert elemekből kreatív szövegalkotással új mesék szülehetnek.

Az **Időbolt** fejezet **az idői tájékozódás** fejlesztését szolgálja a történelmi olvasmányok megkezdése előtt. Kiindulópontunk a jelen, és onnan nyitunk perspektívákat a szülők, nagyszülők kora, illetve a régebbi történelmi korok felé. Kicsit előkészítjük a Mátyás korát bemutató fejezetet is.

A **Mese és monda határán** című fejezet fókuszában Mátyás kora áll. Olyan meséket, mondákat és ismeretközlő szövegeket gyűjtöttünk ide, melynek segítségével át tudjuk vezetni a magyar népmesék világából a monda műfajába tartozó szövegek felé a gyerekeket, hiszen történelmi előismeretek nélkül nehezen azonosítható a mondák valóság tartalma.

A **Mondák** fejezetben többféle típust megismernek a tanulók: természeti képződményekhez (Sárkány-kút, Tisza), történelmi személyekhez (A Tordai-hasadék) köthető mondák, ill. a legendával is találkozhatnak (Szent László füve).

Az olvasókönyvben szerepelnek magyar népmesék és más népek meséi mellett, versek, ismeretközlő szövegek, találós kérdések, plakátok, lexikon szócikkek, olvasás- és beszédtechnikai fejlesztésre alkalmas szövegek.

A tananyag-feldolgozás módszereinek legfontosabb szempontjai, eszközei

- Az RJR-modellnek történő következetes megfelelés,
- az olvasásstratégiai szempontok figyelembe vétele,
- szókincsfejlesztés.

Az olvasmányokat ráhangoló feladatsor előzi meg. A szövegek egy részénél támogatjuk a szakaszos szövegfeldolgozást, melyet kis nyilakhoz kapcsolódó kérdésekkel segítünk. Ott, ahol a szakaszos szövegfeldolgozás módszerével élünk, csak javaslatot teszünk a megállókra. A megállókhoz kapcsolódó kérdések mellett a szövegértést ellenőrző, sokszor továbbgondolásra is érdemes kérdéseket, felvetéseket fogalmaztunk meg. A jelentésteremtés így a szövegfeldolgozás során valósul meg. Az olvasmányt záró feladatsorok alkalmasak a szöveggel kapcsolatos reflexiók kifejtésére, személyes vélemény megfogalmazására.

A szókinccsfejlesztést támogatja a szövegekben kézzel kiemelt betűszín, melyek magyarázata a szavaknál lábjegyzetként szerepel. Ezekhez munkafüzet feladat is kapcsolódik, hogy alkalmazással segítsük a bevéődést.

A szövegfeldolgozás során gyakran alkalmazunk vizuális szervezőket, vázlatláncot a szerialitás-fejlesztéshez, és vázlatkört a rendszerszerű gondolkodásmód, ill. az ok-okozati összefüggések megértéséhez.

Új elem, hogy az egyes olvasmányokhoz ún. **ütköztető szövegeket** illesztettünk. Ezek általában a mese témájához kapcsolódó vagy éppen a mesében szereplő **valóságtartalomra rávilágító rövid, ismeretközlő szövegek** pl. 45.o., 49.o., 51.o. stb.

Az olvasókönyvet úgy alakítottuk ki, hogy könnyen befogadható, sok képpel illusztrált, motivációs erővel bíró tankönyvet kapjanak kézhez a tanulók, s ez a könyv játékosan, biztosan alapozza a felsőbb évfolyamokat, és kedvet csinál a gyerekeknek az olvasáshoz.

A tankönyv szövegválogatása a korosztály számára könnyen érthető és befogadható, nyelvi nem túl bonyolult és terjedelmében is változatos, a leghosszabb szöveg is 1-2 tanóra alatt feldolgozható.

Az egyre nehezedő, nagyobb lélegzetű szövegek felé közeledve, mindig kínálunk kiegészítő olvasmányt vagy a munkafüzetben tankönyv-független, rövidebb, elsősorban ismeretközlő szövegeket olvasásstratégiai módszerrel történő feldolgozásra.

A tanulás tanulásának alapozását már ezen az osztályfokon megkezdjük pl. vizuális jelek használatának bevonásával a szöveg értelmezése során. Erre a Mit és hogyan olvass? fejezetben hívjuk fel a figyelmet, és **a munkafüzetben az Értem, amit olvasok** cím alatt szereplő **tanönyv-független olvasmányok segítik az alkalmazást.**

A célunk az volt, hogy sok játékos, a gyerekek egyéni fantáziáját megmozgató feladattal segítsük az olvasmányok jobb megértését. Egyéni szövegalkotással gyakoroltassuk a meseszöveget, hogy könnyebben rögzüljön a mesékre jellemző eszköztár az alkalmazás során.

Motivációs eszközként jól használhatók harmadik osztályban is az **Olvasókártyák**. Ezek a kártyák a 2. osztályos Olvasókönyvhöz készültek, de alapvető céljuk a magyar népmesék jellemző jegyeinek összegyűjtése volt, ezért nagyon jól illeszthetők az állatmesékhez vagy a tündérmesékhez. Többféle helyzetben használhatók: alkalmasak az olvasmányok

Eszterházy Károly Egyetem Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet
1074 Budapest, Rákóczi út 70-72.
Postacím: 1581 Budapest, Pf. 14
Fax: (+36-1) 460-1822
www.ofi.hu

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

tartalmának felidézésére (ezt a célt szolgálják a tankönyv margóján megjelenve is), kereshetünk velük hiányzó láncszemet, kirakhatjuk a mese kezdetét s gyerekektől várhatjuk a jóslást, a befejezésre vonatkozóan stb.

A szépirodalmi szövegek mellett az ún. kevert típusú szövegekre is van példa (pl. plakát, mozijegy) értelmezése, mely a hétköznapi helyzetekre készíti fel a gyerekeket.

Motivációs erővel bír a **Magazinok** szerepeltetése, mely új elem a sorozatban (hónapokhoz köthető és néhány extra tartalmú). A színes, rövid, változatos szövegekkel nemcsak ismereteket szerezhetnek a gyerekek az adott hónapról, hanem a szövegek differenciálásra is alkalmasak, az olvasástechnika fejlesztésére, de a tanulás tanulására vagy projektmunka során is nagyon jól feldolgozhatóak. A digitális térben otthonosan mozgó generáció vizuális percepciójának fejlesztéséhez alkottuk meg a magazinokat, mely a gondolkodási folyamatot és az ismeretszerzés útját hivatott ésszerű mederbe terelni, fejleszteni. A Magazinok megjelenése a 4. évfolyamon folytatódik.

